

Ένας Ταρζάν στις Βρυξέλλες

Εν μέσω οικονομικής κρίσης, τα θέματα του περιβάλλοντος μοιάζουν με πολυτέλεια. Ο Κρίτων Αρσένης, ο καλύτερος ευρωβουλευτής για το Παγκόσμιο Έτος Δασών το 2012 θεωρεί ότι η κρίση μπορεί να είναι ευκαιρία για έναν νέο τρόπο ζωής.

Ανακηρύχθηκε από τους συναδέλφους του καλύτερος ευρωβουλευτής για το Παγκόσμιο Έτος Δασών το 2012, καθώς και για τα θέματα αλιείας το 2010, ενώ το 2009 είχε ήδη βραβευτεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το συνολικό έργο της εκστρατείας «Αειφόρο Αιγαίο» της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού. Αν και είναι πολιτικός «σε μια εποχή που η πολιτική καταρρέει στα μάτια της κοινωνίας και οι πολιτικοί ισοπεδώνονται ό,τι και αν κάνουν», συνεχίζει να πιστεύει ότι «όσο παλεύεις και λες τα πράγματα με το όνομά τους, τόσο πιο αποτελεσματικός θα είναι ο αγώνας σου». Εισηγητής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τις εκπομπές από τη γεωργία, την αποδάσωση και τις αλλαγές χρήσεων γης, και ειδικός του Κοινοβουλίου για τη δασική πολιτική, ο Κρίτων Αρσένης μάς μίλησε από τη μακρινή Βραζιλία και την πρόσφατη Διεθνή Σύνοδο Ρίο+20 για το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά, την Ευρώπη, για τις πρόσφατες εκλογές και το νεοδιαμορφωθέν ελληνικό πολιτικό τοπίο, για τον ενεργειακό εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη και την έννοια του πολίτη.

Κύριε Αρσένη, χρησιμοποιείτε συχνά τη λέξη «αγωνίζομαι». Ενάντια σε τι καλούμαστε σήμερα να αγωνιστούμε;

«Ενάντια στον κακό εαυτό μας και στις νοοτροπίες που μας οδήγησαν στην κατάσταση που βρισκόμαστε σήμερα. Στη δική μου πορεία, η έννοια του αγώνα ήρθε σιγά σιγά, αποτέλεσμα τριβής με την πραγματικότητα. Όταν, όμως, το '97-'98 μαζί με κάποιους φίλους "συναγωνιστές" από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού καταγράψαμε τα οθωμανικά κτίρια της Άνω Πόλης στη Θεσσαλονίκη και, σε συνεργασία με τους κατοίκους της περιοχής, καταφέραμε να κηρυχθούν διατηρητέα και να σωθούν από την κατεδάφιση 200 από αυτά, επρόκειτο για κάτι φυσικό και αυθόρμητο. Κάναμε απλώς ως πολίτες αυτό που θεωρούσαμε αυτονόητο για το κοινωνικό σύνολο».

Κατά τη γνώμη σας, σε τι οφείλεται η συχνή έλλειψη σεβασμού προς το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά;

«Στο ότι δεν υπάρχουν οι σωστές δομές στην πόλη και στη δημόσια διοίκηση. Αν οι θεσμοί λειτουργούσαν σωστά, δεν θα καταστρέφονταν τα παραδοσιακά κτίρια, όπως δεν έχουν καταστραφεί σε καμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Στην Ελλάδα – και δυστυχώς, μας ακολούθησε σε αυτό και η Κύπρος – καταφέραμε να καταστρέψουμε σχεδόν καθολικά τα ιστορικά κέντρα των πόλεών μας, αλλά και ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής επαρχίας. Ιδιαίτερα στην ηπειρωτική χώρα, η καταστροφή αυτή είναι σχεδόν ολοκληρωτική. Στα νησιά οι παραδοσιακοί οικισμοί έχουν διατηρηθεί σε μεγαλύτερο βαθμό».

Γιατί, όμως, ο Έλληνας δεν ενδιαφέρθηκε για το περιβάλλον στο οποίο ζει, όπως οι πολίτες των άλλων χωρών;

«Η αιτία ήταν η ανοικοδόμηση του Καραμανλή, η οποία έγινε άναρχα, χωρίς κανόνες. Όταν σου δίνεται το δικαίωμα να χτίσεις ένα οκταώροφο στη θέση ενός μονώροφου ή ενός

διώροφου, το οικονομικό κίνητρο είναι τέτοιο, που είναι πολύ δύσκολο να αντισταθείς. Η αρχιτεκτονική των πόλεων είναι η μεγαλύτερη σχολή πολιτισμού και αισθητικής που υπάρχει. Όταν ζεις κανείς σε αισθητικά υποβαθμισμένα περιβάλλοντα, αυτά θα αναπαράγει. Οπότε δεν είναι απλώς ότι χάσαμε την αρχιτεκτονική. Χάσαμε την αισθητική μας. Και είναι μια πάρα πολύ επίπονη διαδικασία για ένα κράτος, για έναν λαό να την ξαναβρεί. Δυστυχώς, δεν έχουμε αρχίσει ακόμη να περπατάμε σε αυτό το μονοπάτι».

Το γεγονός αυτό τι αντίκτυπο έχει σε πρακτικό επίπεδο;

«Έχει αντίκτυπο στη βασική βιομηχανία μας, που είναι ο τουρισμός. Διότι ο τουρισμός δεν είναι μόνο θέμα δωματίων και ξενοδοχείων. Λίγοι είναι αυτοί που πάνε σε ένα μέρος μόνο για αυτά. Όλοι μας, όμως, επισκεπτόμαστε έναν τόπο για τη φυσική ομορφιά και τη μοναδικότητα των τοπίων του, για τον τρόπο με τον οποίο δένει το φυσικό με το ανθρώπινο περιβάλλον. Όταν, λοιπόν, έρχεται κάποιος στην Ελλάδα και βλέπει μια Αθήνα η οποία, εκτός από τον λόφο της Ακρόπολης και την Πλάκα, έχει χάσει την πολιτιστική της κληρονομιά, όταν πηγαίνοντας στα Μετέωρα, περνάει από περιοχές και οικισμούς τσιμεντωμένους, όταν πετάει πάνω από τη Μύκονο και βλέπει δομημένο ένα ολόκληρο νησί, θα πρέπει να μας αγαπά πολύ για να ξανάρθει ή για να μείνει περισσότερο. Είναι συγκλονιστικά τα εγκλήματα που έχουμε κάνει σε αυτόν τον τομέα και, δυστυχώς, έχουμε συμβάλει σχεδόν όλοι σε αυτό».

Με ποιον τρόπο;

«Με το να μη μιλάμε ή με το να μην ασχολούμαστε με το θέμα. Σαφώς οι δημόσιες υπηρεσίες δεν ήταν αρκετά συνεπείς ούτε αρκετά οργανωμένες σε πολλές περιπτώσεις, ώστε να προστατεύσουν το τοπίο, αλλά, από την άλλη, ο κάθε ιδιοκτήτης ζήτησε, πίεσε ή απαίτησε να επιτραπεί η κατεδάφιση του σπιτιού του. Και ακριβώς επειδή εκπαιδευόμαστε πλέον στην αισθητική υποβάθμιση, η προστασία του περιβάλλοντος, με την ευρεία έννοια του όρου, είναι κάτι το οποίο δεν ανήκει στις προτεραιότητες της κοινωνίας μας. Αν συνεχίσουμε έτσι άναρχα, δεν μπορούμε να έχουμε τουριστική ανάπτυξη. Κανένας δεν θα πάει διακοπές στην ασχήμια. Το μόνο που χρειάζεται είναι να κάνουμε τους τόπους μας όπως θα άρεσαν και σε μας. Αλλά αυτό αδυνατούμε να το κάνουμε, γιατί αρνούμαστε να δράσουμε συλλογικά. Βάζουμε το ατομικό συμφέρον πάνω από το συλλογικό».

Ο ρόλος σας στην εκστρατεία «Αειφόρο Αιγαίο», καθώς και στον αγώνα για την απόσυρση του Χωροταξικού του Τουρισμού ήταν δύο από τους λόγους για τους οποίους προσκληθήκατε να συμμετάσχετε στο ευρωψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ το 2009. Ως ευρωβουλευτής, είσαστε αισιόδοξος για τη συνεργασία των κρατών στον τομέα του περιβάλλοντος;

«Αυτό θα εξαρτηθεί από την ατομική και τη συλλογική ευφυΐα μας. Ως οικονομολόγος, αυτό που έχω να πω είναι ότι για τα κράτη που θα κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση, οι αναπτυξιακές ευκαιρίες θα είναι πολύ σημαντικές και τα κέρδη πολύ μεγάλα. Αυτό οι Κινέζοι, για παράδειγμα, το έχουν καταλάβει πολύ καλά. Και παρ' ότι στην Κοπεγχάγη ήταν από τις δυνάμεις που μπλόκαραν τη λήψη κοινής απόφασης, στη συνέχεια γύρισαν στη χώρα τους και αποφάσισαν να προχωρήσουν πολύ δυναμικά ως κράτος σε μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών τους με ένα πενταετές σχέδιο και συγκεκριμένους στόχους όσον αφορά τις πράσινες τεχνολογίες και πρακτικές».

Στόχους τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει θέσει ακόμη... «Δυστυχώς. Ενώ οι Κινέζοι έχουν συνειδητοποιήσει ότι η κλιματική αλλαγή δεν είναι μόδα και ότι όποιος έχει τις απαραίτητες τεχνολογίες θα κερδίσει και την τεράστια συσσωρευτική αγορά πολλών τρισεκατομμυρίων που υπολογίζουν διεθνώς οι οικονομολόγοι ότι θα είναι η αξία αυτών των δραστηριοτήτων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής. Ήδη έχουν δασώσει χέρσες περιοχές πολλαπλάσιες της έκτασης της χώρας μας και είναι κυρίαρχοι στις τεχνολογίες φωτοβολταϊκών και ανεμογεννητριών, ενώ ως το 2020 θα είναι κυρίαρχοι στις τεχνολογίες των γρήγορων τρένων, που είναι σημαντικά για την αντικατάσταση των αεροπλάνων και άρα τη μείωση των εκπομπών. Πρέπει να καταλάβουμε ότι η αναπτυξιακή δυνατότητά μας έγκειται στους περιβαλλοντικούς στόχους μας».

Η νέα κυβέρνηση σε τι βαθμό προτεραιότητας πρέπει να θέσει ανάλογους στόχους;

«Δυστυχώς, ούτε στις πρώτες εκλογές ούτε στις δεύτερες δεν συζητήσαμε πραγματικά το θέμα της ανάπτυξης. Μείναμε σε μια στείρα αντιπαράθεση μεταξύ μνημονιακών και αντιμνημονιακών. Συχνά οι πολιτικοί δεν είναι ανοιχτοί σε νέες ιδέες που θα μπορούσαν να αποτελέσουν διέξοδο στα σημερινά προβλήματά μας. Μιλούν θεωρητικά για θέματα μεγάλης κλίμακας όπως το μνημόνιο, αλλά δεν ασχολούνται με συγκεκριμένα και πρακτικά θέματα. Τα θεωρούν δύσκολα και τα αποφεύγουν. Και γι' αυτό φοβάμαι ότι το περιβάλλον θα είναι πάλι το θύμα των όποιων σχεδιασμών και δεν θα βρούμε λύση στον γρίφο της ανάπτυξης. Δεν θα βρούμε λύση μέχρι να καταλάβουμε πόσο εξαρτόμαστε στην Ελλάδα από το περιβάλλον και τα τοπία μας και πόσο σημαντική είναι η ενεργειακή μας απεξάρτηση με την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας».

Πολλοί θεωρούν δευτερεύοντα τα θέματα αυτά και δεν βλέπουν τη σχέση τους με την ανάπτυξη...

«Τα τελευταία δυόμισι χρόνια επικρατεί η άποψη ότι πρέπει να ασχολούμαστε αποκλειστικά και μόνο με την οικονομική κρίση. Η δική μου άποψη είναι ότι αυτός είναι και ο μεγαλύτερος κίνδυνος: να μας κυριεύσει ο πανικός και να παραλύσουν έτσι η δημόσια διοίκηση και η κοινωνία μας. Σε αυτή την κρίσιμη στιγμή περισσότερα προσφέρουν οι ψύχραιμοι συμπολίτες μας που συνεχίζουν απарέγκλιτα να κάνουν όσο καλύτερα γίνεται τη δουλειά τους σε όποια θέση και να βρίσκονται. Αυτό κάνω και εγώ πάνω στα θέματα περιβάλλοντος, υγείας, αλιείας και ανθρωπιστικής βοήθειας για τα οποία είμαι υπεύθυνος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η κοινωνία μας θα αντιμετωπίσει σωστά την κρίση εφόσον οι θεσμοί μας και η δημόσια διοίκηση ξεμπλοκάρουν και λειτουργήσουν ομαλά. Και καλώ όλους τους συμπολίτες μας να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση, απαιτώντας τη σύννομη λειτουργία του κράτους σε κάθε τομέα, ώστε να μη γίνει η κρίση δικαιολογία για περαιτέρω αυθαιρεσίες, διαπλοκή και καταλήστευση των κοινών πόρων».

Κλείνοντας, θα ήθελα να μου πείτε πώς βιώνετε την ιδιότητά σας ως πολιτικού...

«Τη βιώνω ως ενεργός πολίτης αγωνιζόμενος για την υπεράσπιση των κοινών αγαθών απέναντι στα ιδιωτικά οφέλη. Τη βιώνω ως μια μάχη προσφοράς προς την κοινωνία και αγωνίζομαι για την προστασία του περιβάλλοντος, γιατί πιστεύω ότι στην παρούσα κρίση, σε αυτή τη συγκυρία, είναι ένα ουσιαστικό στοιχείο το οποίο μας λείπει προκειμένου να τα καταφέρουμε».